

Kaip gvildenti savo kiečiausią klausimą?

Andrius Kulikauskas, www.ms.lt, ms@ms.lt, +370 607 27 665.

Koks mano klausimas?

Kurį klausimą gvildenate ar norėtumėte gvildenti? Tai yra, kuriam norėtumėte rasti atsakymą, kurio kol kas nežinote?

Kuris klausimas jums tuo tarpu svarbiausias ar rimčiausias? Rimtumą galima sverti pirštais. Kiek jų paaukotumėte už atsakymą į savo klausimą?

Kas nesugalvoja klausimo, gali pamąstyti: Kuri vertybė jums kertinė, visas kitas aprėpianti? Prasminga pažinti save. Kada pažįstame save, išdrįstame pripažinti, ko nežinome, domėtis kitais, gyventi klausimais ir amžinai bręsti, lavintis, gyventi.

Klausimų pavyzdžiai

Christopher Alexander: Kodėl mūsų laikų profesionalų architektų sumanyti pastatai mus mirtinai slegia, tuo tarpu nuo seno "mėgėjų" pastatytos bakužės visai jaukios, mus gaivina? Iš šito buitinio klausimo pasipila filosofiniai klausimai:

- Likimo (egzistencializmo): Kaip mus veikia mūsų aplinka ir kaip mes ją valdome? Kas nuo mūsų priklauso?
- Patirties (fenomenologijos): Kokį aplinkos poveikį jaučiame?
- Pažinimo (epistemologijos): Ar galime sutarti dėl to, ką jaučiame?
- Sandaros (metafizikos): Kokiais dėsniais tas poveikis reiškiasi?
- Gyvenimiškumo (pragmatizmo): Kaip mums sustatyti savo aplinką, kad ji mus teigiamai veiktų?
- Dievo (teologijos): Iš kur kyla tas poveikis?
- Dorovės (etikos): Kodėl atmetame teigiamą poveikį ir vystome neigiamą poveikį?
- Praeities (istorijos): Ar praeityje buvo kitaip? Ir kodėl?

- Visuomenės (politikos): Kaip ir kodėl mūsų santvarka esamą tvarką palaiko?

Sėkmingai gvildenau:

- Kaip viską žinoti?
- Kaip tą žinojimą gražiai taikyti?
- Kaip žinoti ir apibrėžti besąlygiškai?
- Kaip kas įvyksta?
- Kaip bendrauti su Dievu?
- Kaip gyventi širdies tiesa?
- Kaip burti šviesuolius?
- Kaip viską suvesti?
- Kaip išsiaiškiname?
- Kaip suveikia maldos?
- Kaip įsivaizduoti Dievo požiūrį?
- Kaip įmanoma elgtis?
- Kaip grįsti dorovę?

Apžvelgsime dalyvių klausimus.

Išryškink savo klausimą

Įsiklausyk į savo klausimą. Kuo jisai svarbus? Kodėl jis parūpėjo? Koks jo tikslas? Kokia jo prasmė? Kur jisai veda? Gal yra svarbesnis klausimas? Kaip jisai tave brandina? Kaip tave brandintų atsakymas?

Išsakyk dalykiškai: Kaip? Gyvenimiškai: Kam to reikia? Visuomeniškai: Kokį panašų klausimą kiti klausia? Kodėl niekas kol kas nerado atsakymo? Kodėl neieško ten, kur rastų?

Išsakyk ko drąsiau, aiškiau, nuoširdžiau, asmeniškiau, paprasčiau, svariau, plačiau, gražiau, nuodugniau.

Kada pagausite savo klausimo besąlygiškumą, tada paaiškės, kaip jisai tampa vis labiau sąlygiškas. O tas jo sąlygiškėjimas ir yra jo atsakymas. Lavink įžvalgą, kas sąlygiška ir kas nesąlygiška. Teisingai išsakytas jūsų klausimas pats atsakys save. Jisai išsivynios visa eile klausimų, kuriais atsilups jo esmė.

O kada jūsų klausimas labai didelis ir neaišku, kaip jį aprėpti, tarp susijusių klausimų, rinkitės tą, kuris kartu paprasčiausias ir turiningiausias. Laikykitės savo klausimo ir atmeskite visa, kas nesusiję, kad jisai išryškėtų.

Nusiteik išspręsti

Jei širdingai gyvensi savo klausimu, tavo sąmonė ims jį spręsti.

Įsivaizduok, per kiek laiko ketini rasti atsakymą. Savaitę, pusę metų ar dešimt metų?

Kasdien savo klausimui skirk tą valandėlę kada tavo protas pajėgiausias.

Pasistengk kasdien išspausti nors vieną naują reikšmingą įžvalgą. Ją užsirašyk!

Grįžk prie savo klausimo kada tik neturi ką svarbesnio mąstyti, laukdamas eilėje, vairuodamas, sportuodamas, valgydamas, gulėdamas lovoje. Kalbėk apie tai su savo draugais ir su Dievu. Visas įdomesnes mintis bandyk susieti su savo klausimu.

Brangink savo laiką ir protą. Atsisakyk visų tuščių veiklų ir kratykis nereikalingų nuomonių. Nedalyvauk nuomonių turguje. Rūpinkis žinių tikslingumu, reikalingumu ir pagrįstumu. Vertink pačias reikšmingiausias įžvalgas, jas įsidėmėk ir vis naujai tikrink. Jomis grįsk visas kitas žinias. Išlaisvink protą nuo menkaverčių žinių ir tuščių minčių.

Tapk priimtuvu. Mokykis visko, iš savęs ir visų. Vertink netikėtas įžvalgas, išgirsk sąmonę ar netgi Dievą.

Mokykis

Gal kas išmano atsakymą? Kaip iš jų pasimokyti? Koks jų žinojimo pagrindas?

Kaip pačiam pasitikrinti?

Kokių sričių žinovu reikėtų tapti? Kokiuose reiškiniuose galėtų slypėti atsakymas?

Į kokius duomenis būtų prasminga gilintis?

Apžvelk tikrovę

Turiningas atsakymas praplečia mūsų sąmonę. Žodžiu, joje, kaip tokioje, neišsitenka. Jis apima daugybę kampų, kurių mes vienu ypu neapripiame. Mes patys turime žvelgti iš tų daugybės kampų. Tad reikia prieš save pastatyti turiningus duomenis ir juos įvairiai apžvelgti.

Užtikrintas būdas yra kaupti, rinkti ir rūšiuoti gyvenimiškus pavyzdžius. Kokie reiškiniai susiję su jūsų pavyzdžiu? Juos reikia rinkti ir kaupti. Pavyzdžiui:

- Tirdamas, kaip kas įvyksta, nagrinėjau Basanavičiaus surinktas lietuvių liaudies pasakas.
- Kaip apsisaugoti nuo smegenų plovimo? Rinkau pavyzdžius, kaip abejones išplėsdavau dvejonėmis.
- Kaip aprėpti matematiką? Rinkau matematikos išsiaiškinimo būdus.
- Rinkau atvejus, kaip meldžiausi dviese trise su kitais ir kas iš to gavosi.

Rinkau šviesuolių vertybes, klausimus, užmojus. Rinkau paradoksus (nesusivedimus), duomenų vaizdavimo būdus, išsiaiškinimo būdus, savo išgyvenimus ir ką iš jų pasimokiau, dėsnius, kuriais gyvenime vadovavausi.

Dažnai užtenka 20 ar 30 pavyzdžių juos prasmingai rūšiuoti. Tas rūšis galima įvardinti ir išryškinti jų tarpusavius santykius. Dažnai iškyla septyni požiūriai ir juos papildantis aštuntas požiūris. O, kiek patyriau, mūsų protas gali vienu metu apžvelgti tik tai šešis požiūrius. Tad užtenka vieno kito požiūrio, kad pasijustumėme tarsi namuose, kuriuose atpažįstame visus kambarius, bet neįstengiame jų visų vienu metu įsivaizduoti. Užtat tokia santvarka gali išreikšti mūsų nuojautą. Ir taip pat gali padėti tirti kartu su vienu kitu žmogumi, jei tai padeda mąstyti visapusiškiau.

Pavyzdžiui, apžvelgiau savo patirtį įgytą bendraujant su gaujomis Čikagoje. Gavosi pagrindinis dėsnis:

- Visakame žiūrėk pirmiausia iš jų pusės.

Toliau, septyni dalykiški dėsniai:

- Būk atviras.
- Veik pažingsniui.
- Būk pažeidžiamas.
- Leisk jiems laimėti.
- Leisk jiems mus mokyti.
- Laikykis savo vertybių.
- Prisidėk prie bendro džiaugsmo.

Šiuos dėsnius paskui sėkmingai taikėme gelbėdami Kenijos gyventojus nuo išsižudymo, žr. www.pyramidofpeace.net

Dalyvauk tikrovėje. Gyvenk joje, arčiau jos, pasirink ją. Kaip įsivaizduoji gyvenimo mokyklą? Universitetą?

Stebėk save

Vesk užrašų knygą. Paišyk piešinėlius, dėliok brėžinius, juos papildyk paaiškinimais ir pasamprotavimais. (Robert Horn vystė tokią vaizdinę kalbą). Rašyk tris knygas sau, kaip siūlė Kęstas Augustis:

- Metraštį eilės tvarka (blogą)
- Sąvokyną medžio tvarka
- Enciklopediją tinklo tvarka (vikipedią)

Domėkis tiek savo sąmone, tiek pasąmone, ką jos tau kalba.

Tirk kartu su bendraminčiais. Yra gausybė pratimų bendrom jėgom lavinti kūrybinį mąstymą. Žr. gamestorming.com Manau, toksai pratimas būna itin sėkmingas kada pakaitomis paskiri dalyviai įsijaučia ir atsitokia. Tokiu būdu kartais įsijaučiame į vieną požiūrį, ir kartais galime stebėti iš šalies, kaip deri visi požiūriai. Tokiais atvejais netgi pasijunta šventosios Dvasios plazdenimas, liudijimo šokinėjimas nuo vieno žmogaus prie kito. :)

Stebėk savo mąstymą. Sulėtink savo mąstymą ir stebėk kryptis, kuriomis protas mąsto toliau. Įsidėmėk savo proto ribotumą. Bandyk įvardinti savo proto ribas.

Atpažink sandarų abėcėlę

Patys rimčiausi atsakymai turi būti apibrėžti ir sustatyti besąlygiškiausiomis sandaromis. Užtat tenka visur atpažinti ir remtis, manau, visų sandarų sandara, tai yra, sąvoka "viskas" ir jos padalinimais, kuriais derina požiūrius. Viskas, tai labai savotiška sąvoka:

- Viskas neturi išorinių rėmų, apima visa ką: žiogą, akinius, saulę, eilėrašį, mane, tave ir patį Dievą.
- Viskas neturi vidinės sandaros. Jis gali būti ir tvarkingas, ir jovalas. Jam visvien. Užtat visi teiginiai apie viską yra teisingi.
- Viskas neturi sieto, jisai paprasčiausia taisyklė, algoritmas priimančias ką tik besugalvotumėme.
- Viskas neturi sąlygų, yra privaloma sąvoka. Ją visi turime, jos negalime atsisakyti, nė jos pasimokyti, nes mūsų pažįstamas pasaulis ribotas, tad jam neturi atitkmens. Jis tad būtinai glūdi mumyse.

Viską galime padalinti į dalis. Gaunasi vis to pačios sandaros. Paprasčiausios, tai:

- Dvejybė (išskyla apmąstant būtį). Vienu požiūriu gretinamos dvi priešingybės (galim svarstyti, laisva valia: kėdė galėtų būti arba nebūti), tačiau paskui, kitu požiūriu, viskas visvien (likimas: kaip yra, taip yra).
- Trejybė (išskyla apmąstant dalyvavimą). Nusistatome, vykdomė ir permąstome, vis naujai. Šis ratas, tai visų mokslų pagrindas.
- Ketverybė (išskyla pamąstant žinojimą). Ar? Koks? Kaip? Kodėl?

Šiuos padalinius galime mintyse įvairiai vaizduoti. Pavyzdžiui, idealistui rūpi pažinovo požiūris, tad jis klausia Kodėl? Kaip? Koks? bet nepripažįsta Ar? O materialistui rūpi daikto požiūris, tad jam rūpi atsakymai Ar! Koks! Kaip! bet ne Kodėl!

Šie padalinimai, tai paprasčiausios sandaros, iš kurių susidaro sudėtingesnės. Tad

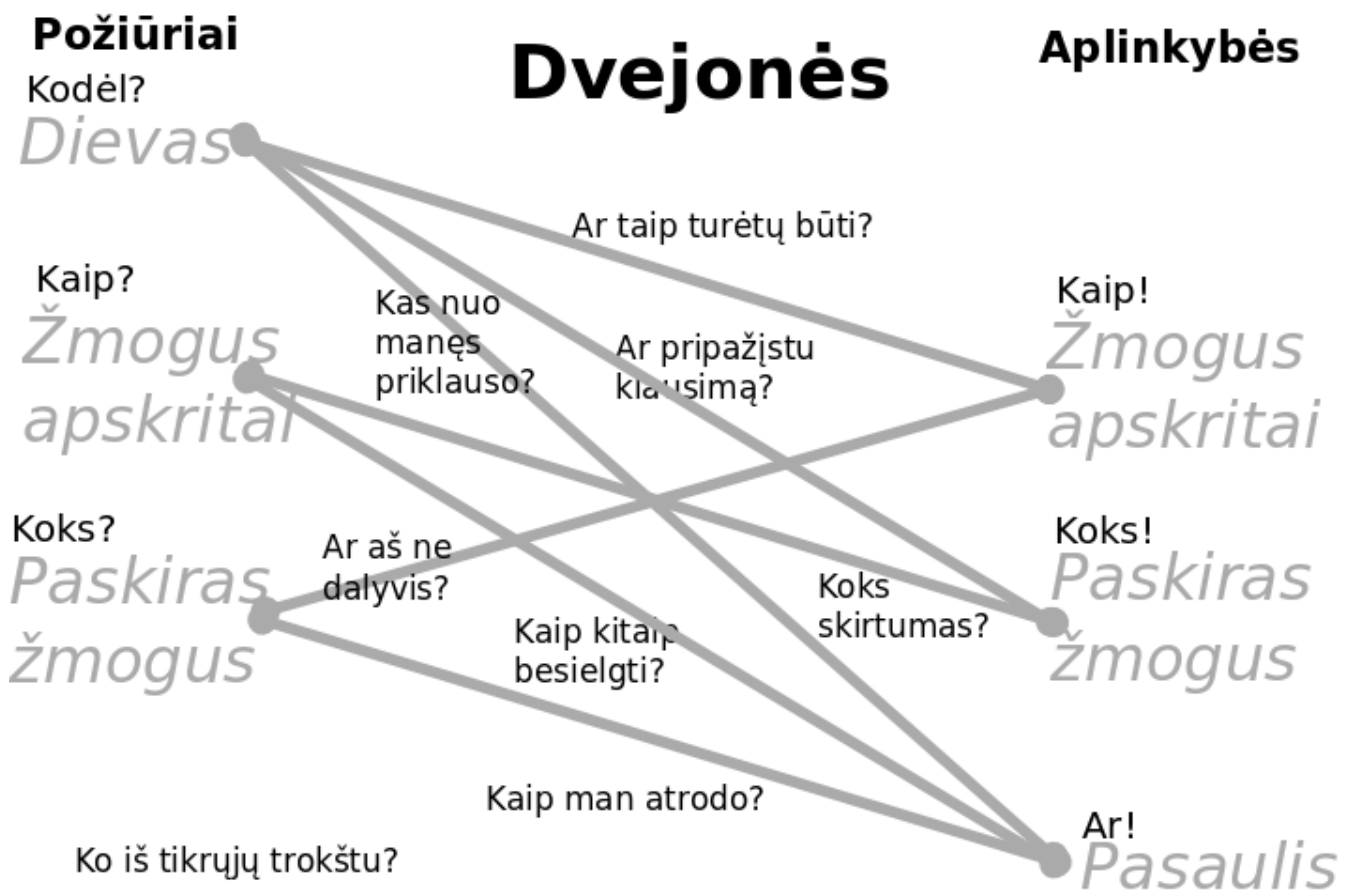
svarbu jas puikiai išmanyti.

Nagrinėk ką išgyveni

Jeigu reiškiny s labai sudėtingas, jį skaldyk į vienetus, kuriais jį išgyveni.

Išvesk visapusišką sandarą

Išbaigtas atsakymas turėtų būti visapusiškas.



Ko iš tikrųjų trokštu?

Ar man iš tikrųjų patinka? Kaip man atrodo?

Ar tai iš tikrųjų tikra? Koks skirtumas?

Ar tai iš tikrųjų protinga? Ar pripažįstu klausimą?

Ar iš tikrųjų nerimauju? Ar aš ne dalyvis?

Ar man iš tikrųjų reikia? Kaip kitaip besielgti?

Ar tai iš tikrųjų keblu? Kas nuo manęs priklauso?

Ar tai iš tikrųjų teisinga? Ar taip turėtų būti?